

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 30. apríla 2014*

„Smernica 93/13/EHS — Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách — Článok 4 ods. 2 a článok 6 ods. 1 — Posúdenie nekalej povahy zmluvných podmienok — Vylúčenie podmienok týkajúcich sa hlavného predmetu zmluvy alebo primeranosti ceny alebo úhrady, ak boli formulované jasne a zrozumiteľne — Zmluvy o spotrebiteľských úveroch vyjadrených v cudzej mene — Podmienky týkajúce sa výmenných kurzov — Rozdiel medzi kurzom pre nákup uplatňujúcim sa pri poskytnutí úveru a kurzom pre predaj uplatňujúcim sa pri jeho vrátení — Právomoc vnútroštátneho súdu v prípade podmienky vyhlásenej za ‚nekalú‘ — Nahradenie nekalej podmienky dispozitívnym ustanovením vnútroštátneho práva — Prípustnosť“

Vo veci C-26/13,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Kúria (Maďarsko) z 15. januára 2013 a doručený Súdnemu dvoru 21. januára 2013, ktorý súvisí s konaním:

Árpád Kásler,

Hajnalka Káslerné Rábai

proti

OTP Jelzálogbank Zrt,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory L. Bay Larsen, sudcovia J. Malenovský, A. Prechal (spravodajkyňa), F. Biltgen a K. Jürimäe,

generálny advokát: N. Wahl,

tajomník: M. Aleksejev, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 5. decembra 2013,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- OTP Jelzálogbank Zrt, v zastúpení: G. Gadó, ügyvéd,
- maďarská vláda, v zastúpení: K. Szíjjártó a Z. Fehér, splnomocnení zástupcovia,
- česká vláda v zastúpení: S. Šindelková a M. Smolek, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: maďarčina.

- nemecká vláda, v zastúpení: J. Kemper a T. Henze, splnomocnení zástupcovia,
- grécka vláda, v zastúpení: G. Alexaki a L. Pnevmatikou, splnomocnené zástupkyne,
- talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci P. Gentili, avvocato dello Stato,
- rakúska vláda, v zastúpení: C. Pesendorfer, splnomocnená zástupkyňa,
- Európska komisia v zastúpení: K. Talabér-Ritz a M. van Beek, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 12. februára 2014,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 4 ods. 2 a článku 6 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288).
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi A. Káslerom a H. Káslerne Rábaiovou (spoločne ďalej len „dlžníci“) a OTP Jelzálogbank Zrt (ďalej len „Jelzálogbank“) vo veci údajne nekalenej povahy zmluvnej podmienky týkajúcej sa výmenného kurzu uplatňujúceho sa na vrátenie úveru vyjadreného v cudzej mene.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Dvanáste, trináste, devätnáste, dvadsiate a dvadsiate štvrté odôvodnenie smernice 93/13 znejú:

„keďže podľa súčasného stavu vnútroštátne právne predpisy umožňujú plánovať len čiastočné zosúladenie; keďže najmä zmluvné podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté[,] podliehajú tejto smernici; keďže členské štáty by mali mať možnosť výberu, so zreteľom na zmluvu [o EHS], poskytnúť spotrebiteľom vysokú úroveň ochrany prostredníctvom vnútroštátnych ustanovení, ktoré sú prísnejšie ako ustanovenia tejto smernice;

keďže sa v zákonných alebo regulačných opatreniach členských štátov, ktoré priamo alebo nepriamo určujú podmienky spotrebiteľských zmlúv, nepredpokladá, že budú obsahovať nekalé podmienky;...; keďže v tomto ohľade znenie ‚kogentné zákonné alebo regulačné opatrenia‘ uvedené v článku 1 ods. 2 zahŕňa pravidlá, ktoré podľa zákona platia medzi zmluvnými stranami za predpokladu, že neboli vytvorené žiadne iné dohody;

...

keďže na účely tejto smernice sa hodnotenie nekalého charakteru netýka podmienok, ktoré popisujú hlavný predmet zmluvy ani vzťah kvalita/cena tovaru alebo dodávaných služieb; keďže hlavný predmet zmluvy a vzťah cena/kvalita môže byť napriek tomu braný do úvahy pri hodnotení primeranosti ostatných podmienok; ...

keďže zmluvy by mali byť vypracované zrozumiteľne, mal by mať spotrebiteľ skutočne príležitosť preskúmať všetky podmienky...

...

keďže súdy alebo správne orgány členských štátov musia mať k dispozícii primerané a účinné prostriedky na zabránenie ďalšieho uplatňovania nekalých podmienok v zmluvách“.

4 Článok 1 uvedenej smernice stanovuje:

„1. Účelom tejto smernice je aproximovať zákony, iné právne predpisy a správne opatrenia členských štátov, ktoré sa [týkajú] nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených medzi predajcom alebo dodávateľom a spotrebiteľom.

2. Zmluvné podmienky, ktoré odrážajú záväzné zákonné alebo regulačné ustanovenia a ustanovenia alebo zásady medzinárodných dohôd, ktorých sú členské štáty alebo spoločenstvo zmluvnou stranou, najmä v oblasti dopravy, nepodliehajú ustanoveniam tejto smernice.“

5 Podľa článku 3 tejto smernice:

„1. Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá[,], sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.

...

3. Príloha obsahuje indikatívny a nevyčerpávajúci zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé.“

6 Článok 4 smernice 93/13 znie:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia článku 7, nekalosť zmluvných podmienok sa hodnotí so zreteľom na povahu tovaru alebo služieb, na ktoré bola zmluva uzatvorená a na všetky okolnosti súvisiace s uzatvorením zmluvy, v dobe uzatvorenia zmluvy a na všetky ostatné podmienky zmluvy alebo na inú zmluvu, od ktorej závisí.

2. Hodnotenie nekalej povahy podmienok sa nevzťahuje ani k definícii hlavného predmetu zmluvy[,], ani na primeranú cenu a úhradu na jednej strane, ako aj tovar alebo služby dodávané výmenným spôsobom na druhej strane, pokiaľ tieto podmienky sú zrozumiteľné.“

7 Článok 5 tejto smernice stanovuje:

„V prípade zmlúv, v ktorých sú všetky alebo niektoré podmienky ponúkané spotrebiteľovi v písomnej forme, musia byť vždy tieto podmienky vypracované [jasne a] zrozumiteľne...“

8 Podľa článku 6 ods. 1 uvedenej smernice:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

9 Článok 7 ods. 1 smernice 93/13 stanovuje:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvisl[é]mu uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

10 Podľa článku 8 tejto smernice:

„Členské štáty môžu zaviesť alebo udržiavať, v oblasti upravenej touto smernicou, striktnějšíe ustanovenia v súlade so zmluvou na zabezpečenie vyššej úrovne ochrany spotrebiteľa.“

11 Príloha smernice 93/13 týkajúca sa podmienok uvedených v článku 3 ods. 3 tejto smernice obsahuje v bode 1 nevyčerpávajúci zoznam podmienok, ktoré možno považovať za nekalé. V tomto bode 1 sú pod písmenom j) uvedené podmienky, ktorých cieľom alebo dôsledkom je „umožniť predajcovi alebo dodávateľovi jednostranne meniť zmluvné podmienky bez právneho dôvodu, ktorý je uvedený v zmluve“. V tomto bode 1 sú pod písmenom l) uvedené podmienky, ktorých cieľom alebo dôsledkom je „umožniť... dodávateľovi služieb zvýšiť [svoju] cenu bez toho, aby sa... poskytlo spotrebiteľovi zodpovedajúce právo zrušiť zmluvu, ak je konečná cena príliš vysoká v porovnaní s cenou dohodnutou pri uzavretí zmluvy“.

12 Bod 2 tejto prílohy sa týka dosahu písmen g), j) a l). Tento bod 2 uvádza, že „[písmeno] j) nebráni uplatneniu podmienok, podľa ktorých si dodávateľ finančných služieb vyhradí právo zmeniť úrokovú sadzbu platenú spotrebiteľom alebo finančnú službu spotrebiteľovi alebo sumu iných poplatkov za finančné služby bez oznámenia, ak na to má právny dôvod, za predpokladu, že sa od dodávateľa vyžaduje ihneď o tom informovať druhú zmluvnú stranu alebo strany pri najbližšej príležitosti a že druhá strana má možnosť ihneď odstúpiť od zmluvy“. Uvedený bod 2 písm. d) uvádza, že „[písmeno] l) nebráni uplatneniu doložiek cenových indexov, ak sú v súlade s právom, za predpokladu, že spôsob, akým sa menia ceny[,] je výslovne popísaný“.

Maďarské právo

13 § 209 občianskeho zákonníka v znení účinnom ku dňu uzavretia úverovej zmluvy, o ktorú ide v konaní vo veci samej (ďalej len „občiansky zákonník“), stanovoval:

„1. Všeobecná zmluvná podmienka alebo zmluvná podmienka, ktorá nebola v spotrebiteľskej zmluve individuálne dohodnutá, je nekalá, ak v rozpore s požiadavkami dobrej viery a spravodlivého zaobchádzania určuje práva a povinnosti strán vyplývajúce zo zmluvy jednostranne a bez oprávneného dôvodu spôsobom, ktorý znevýhodňuje zmluvného partnera v porovnaní s osobou, ktorá túto zmluvnú podmienku sformulovala.

...

4. Ustanovenia o nekalých zmluvných podmienkach nemožno uplatniť na zmluvné ustanovenia, ktoré vymedzujú hlavný predmet zmluvy, ani na zmluvné ustanovenia, ktoré vymedzujú primeranosť medzi plnením a protiplnením.

...“

14 S účinnosťou od 22. mája 2009 boli odseky 4 a 5 tohto ustanovenia zmenené takto:

„4. Skutočnosť, že všeobecné zmluvné podmienky a podmienky spotrebiteľskej zmluvy, ktoré neboli individuálne dohodnuté, nie sú sformulované jasne a zrozumiteľne, sama osebe zakladá ich nekalosť.

5. Ustanovenia o nekalých zmluvných podmienkach nemožno uplatniť na zmluvné ustanovenia, ktoré vymedzujú hlavný predmet zmluvy, ani na zmluvné ustanovenia, ktoré určujú primeranosť medzi plnením a protiplnením, pokiaľ sú uvedené ustanovenia sformulované jasne a zrozumiteľne.“

15 § 231 tohto zákonníka stanovuje:

„1. Ak nie je ustanovené inak, pohľadávka vyjadrená v peniazoch sa musí vyplatiť v mene, ktorá je zákonným platidlom v mieste plnenia.

2. Pohľadávka vyjadrená v inej mene alebo v zlate sa musí previesť na základe kurzu rozhodujúceho v okamihu platenia.“

16 Podľa § 237 uvedeného zákonníka:

„1. V prípade neplatnosti zmluvy sa musí obnoviť stav, ktorý existoval pred jej uzavretím.

2. Ak nie je možné obnoviť stav, ktorý existoval pred uzavretím zmluvy, súd môže určiť, že zmluva sa uplatňuje až do vydania jeho rozhodnutia. Možno určiť, že neplatná zmluva platí, ak je možné odstrániť dôvod neplatnosti, najmä v úžerníckych zmluvách, keď existuje zjavná neprimeranosť medzi plneniami zmluvných strán, a to odstránením neprimeranej výhody. V takýchto prípadoch treba rozhodnúť o vrátení poskytnutých služieb, prípadne aj bez protiplnenia.“

17 § 239 občianskeho zákonníka stanovuje:

„1. V prípade čiastočnej neplatnosti zmluvy zmluva zanikne ako celok len vtedy, ak by ju zmluvné strany bez neplatnej časti neuzavreli. Právny predpis môže stanoviť inak.

2. V prípade čiastočnej neplatnosti spotrebiteľskej zmluvy zmluva zanikne len vtedy, ak ju bez neplatnej časti nie je možné vykonať.“

18 Podľa § 239/A ods. 1 tohto zákonníka:

„Zmluvné strany môžu podať návrh na určenie neplatnosti zmluvy alebo niektorej zo zmluvných podmienok (čiastočná neplatnosť) bez toho, aby museli navrhnúť aj uplatnenie dôsledkov neplatnosti.“

19 Článok 523 občianskeho zákonníka znie:

„1. Zmluvou o úvere sa úverová inštitúcia alebo iný veriteľ zaväzuje, že poskytne dlžníkovi dohodnuté peňažné prostriedky, a dlžník sa zaväzuje vrátiť uvedené prostriedky v súlade so zmluvou.

2. Ak je veriteľom úverová inštitúcia, dlžník je povinný platiť úroky, ak nie je ustanovené inak (bankový úver).“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

20 Dňa 29. mája 2008 dlžníci uzavreli s Jelzálogbank zmluvu s názvom „hypotekárny úver vyjadrený v cudzej mene zabezpečený záložným právom k nehnuteľnosti“ (ďalej len „zmluva o úvere“).

- 21 Podľa bodu I/1 tejto zmluvy Jelzálogbank poskytla dlžníkom úver vo výške 14 400 000 maďarských forintov (HUF) s tým, že „výška úveru v cudzej mene sa určí podľa výmenného kurzu pre nákup cudzej meny stanoveného bankou ku dňu poskytnutia finančných prostriedkov“. Podľa tohto bodu I/1 „poskytnuté finančné prostriedky, istina úveru, príslušné úroky a poplatok za spracovanie úveru, ako aj úroky z omeškania a iné náklady sú stanovené v cudzej mene“.
- 22 Na základe výmenného kurzu pre nákup švajčiarskeho franku (CHF), ktorý uplatnila Jelzálogbank pri poskytnutí finančných prostriedkov, istina úveru bola stanovená na 94 240,84 CHF. Dlžníci boli povinní splácať tento úver 25 rokov, v mesačných splátkach, ktoré boli splatné štvrtý deň v mesiaci.
- 23 Podľa bodu II uvedenej zmluvy bol tento úver úročený nominálnou úrokovou sadzbou vo výške 5,2 %, čo spolu s poplatkami za spracovanie úveru vo výške 2,04 % predstavovalo ku dňu uzavretia zmluvy ročnú percentuálnu mieru nákladov (RPMN) vo výške 7,43 %.
- 24 Podľa bodu III/2 tejto zmluvy (ďalej len „bod III/2“) „veriteľ určí výšku každej dlžnej splátky v maďarských forintoch podľa výmenného kurzu pre predaj, ktorý uplatní banka pri predaji [cudzej] meny v deň predchádzajúci dňu splatnosti“.
- 25 Dlžníci podali žalobu proti Jelzálogbank, pričom sa odvolali na nekalú povahu bodu III/2 zmluvy. Uviedli, že táto podmienka tým, že umožňovala Jelzálogbank vypočítať dlžné splátky na základe výmenného kurzu pre predaj cudzej meny uplatňovaného Jelzálogbank, hoci výšku poskytnutých peňažných prostriedkov táto banka určila na základe svojho kurzu pre nákup tejto meny, neoprávnene jednostranne zvýhodňuje Jelzálogbank v zmysle § 209 občianskeho zákonníka.
- 26 Prvostupňový súd tejto žalobe vyhovel. Odvolací súd tento rozsudok následne potvrdil. Odvolací súd vo svojom rozsudku predovšetkým uviedol, že v rámci poskytovania úveru, o aký ide v spore, ktorý mu bol predložený, Jelzálogbank neposkytla klientovi cudziu menu. Naproti tomu konštatoval, že Jelzálogbank urobila výšku mesačnej splátky vyjadrenej v maďarských forintoch závislou od aktuálneho kurzu švajčiarskeho franku, na účely indexovania výšky mesačných splátok úveru poskytnutého v maďarských forintoch. Jelzálogbank podľa neho neposkytla dlžníkom žiadnu finančnú službu týkajúcu sa nákupu alebo predaja cudzích mien, takže na účely splácania úveru nemohla uplatniť výmenný kurz, ktorý je odlišný od kurzu uplatneného v čase poskytnutia úveru, ako protiplnenie za poskytnutie virtuálnej služby. Tento súd tiež uviedol, že bod III/2 nebol ani jasný, ani zrozumiteľný, lebo neumožňoval zistiť, čo odôvodňuje odlišný spôsob výpočtu výšky úveru podľa toho, či ide o jeho poskytnutie alebo splácanie.
- 27 Jelzálogbank preto podala proti tomuto rozsudku vydanému na základe odvolania opravný prostriedok na vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania. Tvrdila najmä, že bod III/2 tým, že jej umožňoval získať príjmy predstavujúce protiplnenie, ktoré má byť zaplatené za úver v cudzej mene poskytnutý dlžníkom a ktoré slúži na krytie nákladov, ktoré úverovej inštitúcii vznikli na trhu pri nákupe cudzích mien, spadá do pôsobnosti výnimky stanovenej v § 209 ods. 4 občianskeho zákonníka a v dôsledku toho nie je dôvodné skúmať jeho nekalú povahu podľa § 209 ods. 1 uvedeného zákonníka.
- 28 Dlžníci tvrdili, že takéto preskúmanie je nevyhnutné. V tejto súvislosti uviedli, že Jelzálogbank sa nemôže vo vzťahu k nim odvolávať na osobitosti fungovania bánk a zaťažovať ich nákladmi, ktoré z toho vyplývajú, zamieňaním príjmov banky a poskytnutého úveru. Dlžníci uzavretím zmluvy o úvere súhlasili s tým, aby bol úver poskytnutý v národnej mene, teda v maďarských forintoch. Bod III/2 podľa nich nie je jasný.
- 29 Vnútroštátny súd sa domnieva, že najskôr sa nastoľuje otázka, či pojem podmienky stanovujúcej „hlavný predmet zmluvy“ v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13 zahŕňa každý prvok peňažného protiplnenia, ktoré má dlžník platiť, vrátane súm vyplývajúcich z rozdielu medzi výmennými kurzami uplatňujúcimi sa pri poskytnutí a vrátení úveru, alebo či sa okrem poskytnutia úveru tento pojem vzťahuje iba na platenie nominálnej úrokovej sadzby.

- 30 Ak by sa mal potvrdiť užší výklad tejto prvej výnimky upravenej v článku 4 ods. 2 smernice 93/13, následne by sa podľa neho malo preskúmať, či platobnú povinnosť vyplývajúcu z rozdielu medzi výmennými kurzami možno považovať za týkajúcu sa primeranosti služby a úhrady za ňu alebo jej ceny, a teda za tvoriacu súčasť „úhrady“ v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13 a druhej výnimky, ktorá tam je stanovená.
- 31 V tomto rámci je tiež nastolená otázka, či v prípade, ak úhrada predstavuje protiplnenie za službu zloženú z viacerých plnení, je na to, aby sa uplatnila táto druhá výnimka, nevyhnutné preveriť, či príslušná úhrada, v danom prípade platba dlžná z dôvodu rozdielu medzi výmennými kurzami, zodpovedá skutočnému plneniu, ktoré banka priamo poskytuje spotrebiteľovi.
- 32 Pokiaľ ide okrem toho o požiadavku, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 sa môže vzťahovať iba na podmienky sformulované „jasne a zrozumiteľne“, vnútroštátny súd sa domnieva, že mu príslúcha vykladať vnútroštátne právo v súlade s cieľmi tejto smernice a posúdiť nekalú povahu zmluvných podmienok, ktoré nezodpovedajú tejto požiadavke, aj keď v čase uzavretia zmluvy o úvere táto požiadavka ešte nebola prebratá do vnútroštátneho práva.
- 33 Presný rozsah tejto požiadavky však podľa neho nie je jasný. Bolo by možné chápať ju v tom zmysle, že akákoľvek zmluvná podmienka musí byť zrozumiteľná z jazykového a gramatického hľadiska. Takisto by však mohla v širšom zmysle znamenať, že hospodárske dôvody, z ktorých vychádza uplatňovanie osobitnej podmienky, alebo spojenie uvedenej podmienky s ostatnými podmienkami musia byť jasné a zrozumiteľné.
- 34 Napokon v prípade, ak by sa musela konštatovať nekalá povaha bodu III/2, podľa vnútroštátneho súdu je ešte nastolená otázka, či zásada vyplývajúca z článku 6 ods. 1 smernice 93/13 a uvedená v bode 73 rozsudku Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349), sa uplatňuje aj vtedy, ak, ako je to vo veci samej, zmluva o úvere nemôže ďalej existovať po odstránení uvedenej podmienky. Ak by to tak malo byť, Kúria sa pýta, či táto zásada bráni tomu, aby vnútroštátny súd zmenil túto podmienku tak, aby sa odstránila jej nekalá povaha, predovšetkým jej nahradením ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy, ako to urobil odvolací súd.
- 35 Za týchto podmienok Kúria rozhodla prerušiť konanie a položila Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:
- „1. Má sa článok 4 ods. 2 smernice [93/13] vykladať v tom zmysle, že v prípade dlhu z úveru vyjadreného v cudzej mene, ale v skutočnosti vyplateného v domácej mene, ktorý má spotrebiteľ vrátiť výlučne v domácej mene, môže byť zmluvná podmienka týkajúca sa výmenného kurzu cudzej meny, ktorá nebola individuálne dohodnutá, súčasťou „definície hlavného predmetu zmluvy“?
- V prípade, že to tak nie je, treba sa na základe druhej časti článku 4 ods. 2 smernice [93/13] domnievať, že rozdiel medzi výmenným kurzom pre nákup a predaj predstavuje odmenu, ktorej primeranosť vo vzťahu k poskytovanej službe nemožno analyzovať z hľadiska jej nekalej povahy? Má v tejto súvislosti význam otázka, či medzi finančnou inštitúciou a spotrebiteľom skutočne došlo k výmene cudzej meny?
2. Ak sa má článok 4 ods. 2 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd môže – bez ohľadu na ustanovenia svojho vnútroštátneho práva – skúmať tiež nekalú povahu zmluvných podmienok, na ktoré odkazuje uvedený článok, pokiaľ uvedené podmienky nie sú sformulované jasne a zrozumiteľne, má sa táto požiadavka chápať tak, že zmluvné podmienky musia byť pre spotrebiteľa samy osebe jasné a zrozumiteľné z gramatického hľadiska, alebo musia byť jasné a zrozumiteľné aj ekonomické dôvody použitia zmluvnej podmienky a jej vzťah k ostatným zmluvným podmienkam?

3. Má sa článok 6 ods. 1 smernice 93/13 a bod 73 rozsudku [Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349] vykladať v tom zmysle, že vnútroštátny súd nemôže v prospech spotrebiteľa odstrániť [dôvody] neplatnosti nekalej podmienky zahrnutej medzi všeobecnými podmienkami spotrebiteľskej zmluvy o [úvere] zmenou predmetnej zmluvnej podmienky a doplnením zmluvy, a to ani vtedy, ak sa zmluva – pokiaľ by to neurobil – v prípade vypustenia uvedenej podmienky na základe zvyšných zmluvných podmienok nemôže vykonať? Má v tejto súvislosti význam, že vnútroštátne právo obsahuje dispozitívnu normu, ktorá v prípade vypustenia neplatnej podmienky upravuje predmetnú právnu otázku namiesto nej?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 36 Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 4 ods. 2 smernice 93/13 má vykladať v tom zmysle, že pojmy „hlavný predmet zmluvy“ a „primeran[osť] cen[y] a úhrad[y] na jednej strane, ako aj tovar[u] alebo služ[ieb] dodávan[ých] výmenným spôsobom na druhej strane“ sa vzťahujú na podmienku, ktorá je súčasťou zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene uzavretej medzi podnikateľom a spotrebiteľom a ktorá nebola individuálne dohodnutá, ako je tá vo veci samej, podľa ktorej sa na výpočet pri vrátení úveru uplatňuje kurz pre predaj tejto meny.
- 37 Z ustálenej judikatúry vyplýva, že tak z potreby jednotného uplatňovania práva Únie, ako aj zo zásady rovnosti vyplýva, že znenie ustanovenia práva Únie, ktoré neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov s cieľom určiť jeho zmysel a rozsah pôsobnosti, v zásade vyžaduje v celej Európskej únii samostatný a jednotný výklad, ktorý musí zohľadňovať kontext tohto ustanovenia a cieľ sledovaný príslušnou právnou úpravou (pozri najmä rozsudok Fish Legal a Shirley, C-279/12, EU:C:2013:853, bod 42).
- 38 To isté platí pre pojmy uvedené v článku 4 ods. 2 smernice 93/13, keďže toto ustanovenie neobsahuje nijaký výslovný odkaz na právo členských štátov v súvislosti s určením jeho zmyslu a rozsahu.
- 39 Navyše podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s podnikateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k prístupeniu na podmienky pripravené vopred podnikateľom bez toho, aby mohol mať vplyv na ich obsah (pozri najmä rozsudok Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, C-484/08, EU:C:2010:309, bod 27 a citovanú judikatúru).
- 40 Vzhľadom na takéto znevýhodnené postavenie smernica 93/13 zaväzuje členské štáty stanoviť mechanizmus, ktorý zabezpečí, aby sa nekalé podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté, mohli preskúmať, aby sa posúdila ich prípadná nekalá povaha. V rámci toho vnútroštátnemu súdu prislúcha, aby vzhľadom na kritériá uvedené v článku 3 ods. 1 a článku 5 smernice 93/13 stanovil, či za konkrétnych okolností daného prípadu takáto podmienka zodpovedá požiadavkám dobrej viery, rovnosti a transparentnosti stanoveným touto smernicou (pozri v tomto zmysle rozsudky Invitel, C-472/10, EU:C:2012:242, bod 22, a RWE Vertrieb, C-92/11, EU:C:2013:180, body 42 až 48).
- 41 Článok 4 ods. 2 smernice 93/13 v spojení s článkom 8 tejto smernice však umožňuje členským štátom stanoviť vo svojej právnej úprave, ktorou sa preberá táto smernica, že „hodnotenie nekalej povahy“ sa netýka podmienok uvedených v tomto ustanovení, pokiaľ sú formulované jasne a zrozumiteľne. Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že podmienky, ktorých sa týka, nie sú predmetom hodnotenia ich prípadnej nekalej povahy, no ako spresnil Súdny dvor, patria do oblasti upravenej touto smernicou (pozri v tomto zmysle rozsudok Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, EU:C:2010:309, body 31, 35 a 40).

- 42 Keďže článok 4 ods. 2 smernice 93/13 stanovuje výnimku z mechanizmu vecného preskúmania nekalých podmienok, ako je upravený v rámci systému ochrany spotrebiteľov zavedeného touto smernicou, toto ustanovenie sa musí vykladať striktne.
- 43 V prvom rade sa týka podmienok, ktoré sa vzťahujú na „hlavný predmet zmluvy“.
- 44 Vo veci samej sa vnútroštátny súd pýta, či sa bod III/2 v rozsahu, v akom uvádza, že na výpočet splátok úveru vyjadreného v cudzej mene sa uplatňuje kurz pre predaj cudzej meny, vzťahuje na „hlavný predmet zmluvy“ o úvere v zmysle tohto ustanovenia.
- 45 Hoci v tejto súvislosti jedine vnútroštátnemu súdu prislúcha vyjadriť sa ku kvalifikácii tejto podmienky v závislosti od osobitných okolností daného prípadu, nič to nemení na skutočnosti, že Súdny dvor má právomoc na to, aby z ustanovení smernice 93/13, v danom prípade článku 4 ods. 2, vyvodil kritériá, ktoré vnútroštátny súd môže alebo musí uplatniť pri hodnotení zmluvnej podmienky vo vzťahu k týmto ustanoveniam (pozri v tomto zmysle najmä rozsudok RWE Vertrieb, EU:C:2013:180, bod 48 a citovaných judikatúru).
- 46 Súdny dvor pritom už rozhodol, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 slúži výlučne na stanovenie spôsobov a rozsahu vecného preskúmania zmluvných podmienok, ktoré neboli individuálne dohodnuté a ktoré opisujú základné plnenia zmlúv uzavretých medzi podnikateľom a spotrebiteľom (rozsudok Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, EU:C:2010:309, bod 34).
- 47 Okolnosť, že podmienka bola dohodnutá zmluvnými stranami v rámci ich zmluvnej voľnosti a trhových podmienok, by nemala predstavovať kritérium umožňujúce posúdenie, či sa táto podmienka vzťahuje na „hlavný predmet zmluvy“ v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13.
- 48 Ako totiž vyplýva z článku 3 ods. 1 tejto smernice a jej dvanásteho odôvodnenia, podmienky, ktoré boli individuálne dohodnuté, v zásade nepatria do pôsobnosti tejto smernice. Otázka ich prípadného vylúčenia z pôsobnosti uvedeného článku 4 ods. 2 preto nie je nastolená.
- 49 Naproti tomu takisto vzhľadom na povahu článku 4 ods. 2 smernice 93/13 ako výnimky a na požiadavku striktného výkladu tohto ustanovenia, ktorá z toho vyplýva, zmluvné podmienky vzťahujúce sa na pojem „hlavný predmet zmluvy“ v zmysle tohto ustanovenia sa musia chápať ako podmienky, ktoré upravujú základné plnenia tejto zmluvy a ktoré ju ako také charakterizujú.
- 50 Naopak, na podmienky, ktoré majú vedľajšiu povahu vo vzťahu k podmienkam vymedzujúcim samotnú podstatu zmluvného vzťahu, by sa nemal vzťahovať pojem „hlavný predmet zmluvy“ v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13.
- 51 Vnútroštátnemu súdu prislúcha, aby vzhľadom na povahu, všeobecnú štruktúru a ustanovenia zmluvy o úvere, ako aj jej právne a skutkové súvislosti posúdil, či podmienka určujúca výmenný kurz mesačných splátok predstavuje podstatný prvok plnenia dlžníka spočívajúceho vo vrátení sumy poskytnutej veriteľom.
- 52 Článok 4 ods. 2 smernice 93/13 v druhom rade upravuje podmienky, ktoré sa týkajú „primeran[osti] cen[y] a úhrad[y] na jednej strane, ako aj tovar[u] alebo služ[ieb] dodávan[ých] výmenným spôsobom na druhej strane“ alebo, v zmysle devätnásteho odôvodnenia tejto smernice, podmienky „popisujúc[ce]... vzťah kvalita/cena tovaru alebo dodávaných služieb“.
- 53 Vo veci samej sa vnútroštátny súd pýta, či bod III/2 v rozsahu, v akom uvádza, že na výpočet splátok úveru sa uplatňuje kurz pre predaj cudzej meny, hoci podľa ostatných ustanovení zmluvy o úvere sa suma poskytnutého úveru premení na národnú menu na základe kurzu pre nákup cudzej meny, obsahuje peňažný záväzok spotrebiteľa, konkrétne záväzok platiť v rámci vrátenia úveru sumy

vyplývajúce z rozdielu medzi kurzom pre predaj a kurzom pre nákup cudzej meny, ktorý by bolo možné vymedziť ako „úhradu“ za poskytnutú službu, ktorej primeranosť by sa v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13 nemala posudzovať z hľadiska svojej nekalej povahy.

- 54 V tejto súvislosti zo znenia článku 4 ods. 2 smernice 93/13 vyplýva, že táto druhá skupina podmienok, vo vzťahu ku ktorým nemožno skúmať ich prípadnú nekalú povahu, má obmedzený rozsah, keďže táto výnimka sa týka len primeranosti medzi stanovenou cenou alebo úhradou a službami alebo tovarom dodanými ako protiplnenie.
- 55 Ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 69 svojich návrhov, vylúčenie preskúmania zmluvných podmienok, pokiaľ ide o vzťah kvalita/cena služby alebo plnenia vychádza zo skutočnosti, že neexistuje nijaký sadzobník alebo právne kritérium na určenie rámca pre takéto preskúmanie a viesť ho.
- 56 V tejto súvislosti Súdny dvor už rozhodol, že uvedená výnimka sa nevzťahuje na podmienku upravujúcu spôsob zmeny nákladov na služby poskytované spotrebiteľovi (rozsudok Invitel, EU:C:2012:242, bod 23).
- 57 V prejednávanej veci treba okrem toho uviesť, že vzhľadom na to, že výnimka z posúdenia nekalej povahy podmienky je obmedzená na primeranosť úhrady na jednej strane a služieb alebo tovaru dodávaných ako protiplnenie na druhej strane, nemala by sa uplatňovať v prípade spochybnenia asymetrie medzi kurzom pre predaj cudzej meny, ktorý sa na základe tejto podmienky musí použiť na výpočet splátok, a kurzom pre nákup tejto meny, ktorý sa na základe ostatných podmienok zmluvy o úvere musí použiť na výpočet sumy poskytnutého úveru.
- 58 Táto výnimka by sa navyše nemala uplatňovať na podmienky, ako je bod III/2, ktoré sa v súvislosti s výpočtom splátok obmedzujú na určenie výmenného kurzu cudzej meny, na ktorú znie zmluva o úvere, pričom však veriteľ pri uvedenom výpočte neposkytuje nijakú službu výmeny, a teda neobsahujú nijakú „úhradu“, ktorej primeranosť ako protiplnenia za službu poskytnutú veriteľom by sa nemala posudzovať z hľadiska svojej nekalej povahy v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13.
- 59 Vzhľadom na vyššie uvedené treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že:
- slovné spojenie „hlavný predmet zmluvy“ sa vzťahuje na podmienku, ktorá je súčasťou zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene uzavretej medzi podnikateľom a spotrebiteľom a ktorá nebola individuálne dohodnutá, ako je tá vo veci samej, podľa ktorej sa kurz pre predaj tejto meny uplatňuje na výpočet splátok úveru, len pokiaľ sa zistí, že podmienka určuje podstatné plnenie z tejto zmluvy, ktoré ju ako také charakterizuje, čoho preverenie vzhľadom na povahu, všeobecnú štruktúru a ustanovenia zmluvy, ako aj jej právne a skutkové súvislosti prislúcha vnútroštátnemu súdu,
 - takáto podmienka, pokiaľ obsahuje peňažný záväzok spotrebiteľa platiť v rámci vrátenia úveru sumy vyplývajúce z rozdielu medzi kurzom pre predaj a kurzom pre nákup cudzej meny, by sa nemala považovať za obsahujúcu „úhradu“, ktorej primeranosť ako protiplnenia za službu poskytnutú veriteľom sa nemôže posudzovať z hľadiska svojej nekalej povahy v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13.

O druhej otázke

- 60 Svojou druhou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa článok 4 ods. 2 smernice 93/13 má vykladať v tom zmysle, že požiadavka, podľa ktorej zmluvná podmienka musí byť formulovaná jasne a zrozumiteľne, sa má chápať tak, že stanovuje nielen to, aby dotknutá podmienka bola pre

spotrebiteľa gramaticky jasná a zrozumiteľná, ale aj to, aby hospodárske dôvody, z ktorých vychádza uplatňovanie zmluvnej podmienky, ako aj vzťah uvedenej podmienky s ostatnými podmienkami zmluvy, boli pre tohto spotrebiteľa jasné a zrozumiteľné.

- 61 Ak by vnútroštátny súd musel dospieť k záveru, že vzhľadom na odpoveď na prvú otázku sa podmienka v bode III/2 vzťahuje na „hlavný predmet zmluvy“ v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13, táto podmienka napriek tomu nepodlieha posúdeniu svojej nekalej povahy len vtedy, ak je formulovaná jasne a zrozumiteľne.
- 62 Na to, aby sa konkrétne zabezpečili ciele ochrany spotrebiteľov sledované smernicou 93/13, totiž akékoľvek prebratie uvedeného článku 4 ods. 2 musí byť úplné, aby sa zákaz posúdenia nekalej povahy zmluvných podmienok týkal výlučne tých podmienok, ktoré sú formulované jasne a zrozumiteľne (rozsudok Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid, EU:C:2010:309, bod 39).
- 63 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu však vyplýva, že článok 209 ods. 4 občianskeho zákonníka ako ustanovenie, ktoré preberá článok 4 ods. 2 smernice 93/13 do vnútroštátneho práva, neobsahovalo túto požiadavku jasného a zrozumiteľného formulovania.
- 64 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že vo vnútroštátnom spore vedenom výhradne medzi jednotlivcami musí vnútroštátny súd pri použití ustanovení vnútroštátneho práva zohľadniť všetky pravidlá vnútroštátneho práva a vykladať ich v najširšej možnej miere s ohľadom na znenie a účel smernice, ktorá sa v danej oblasti uplatňuje, aby dospel k riešeniu, ktoré je v súlade s cieľom sledovaným smernicou (pozri najmä rozsudok z 27. februára 2014, OSA, C-351/12, EU:C:2014:110, bod 44).
- 65 V tejto súvislosti Súdny dvor tiež spresnil, že táto zásada konformného výkladu vnútroštátneho práva má určité obmedzenia. Povinnosť vnútroštátneho súdu odvolávať sa na obsah smernice pri výklade a uplatňovaní relevantných ustanovení vnútroštátneho práva je tak obmedzená všeobecnými zásadami práva a takáto povinnosť nemôže slúžiť ako základ na výklad *contra legem* vnútroštátneho práva (pozri najmä rozsudok OSA, EU:C:2014:110, bod 45).
- 66 Ak by vnútroštátny súd vzhľadom na túto zásadu takto obmedzeného konformného výkladu musel dospieť k záveru, že vnútroštátne ustanovenie, ktorým sa preberá článok 4 ods. 2 tejto smernice, možno chápať v tom zmysle, že obsahuje požiadavku jasného a zrozumiteľného formulovania, následne by bola nastolená otázka obsahu takejto požiadavky.
- 67 V tejto súvislosti treba konštatovať, že rovnaká požiadavka je uvedená v článku 5 smernice 93/13, ktorý stanovuje, že zmluvné podmienky musia byť „vždy“ formulované jasne a zrozumiteľne. Dvadsať odôvodnenie smernice 93/13 v tejto súvislosti spresňuje, že spotrebiteľ musí mať skutočne možnosť oboznámiť sa so všetkými podmienkami zmluvy.
- 68 Z toho vyplýva, že táto požiadavka jasného a zrozumiteľného formulovania sa uplatňuje v každom prípade, vrátane toho, keď sa na podmienku vzťahuje článok 4 ods. 2 smernice 93/13, a teda nepodlieha posúdeniu svojej nekalej povahy uvedenému v článku 3 ods. 1 tejto smernice.
- 69 Z toho tiež vyplýva, že táto požiadavka, ako je uvedená v článku 4 ods. 2 smernice 93/13, má rovnaký obsah ako požiadavka uvedená v článku 5 tejto smernice.
- 70 Pritom pokiaľ ide tento článok 5, Súdny dvor už rozhodol, že informácie pred uzavretím zmluvy o zmluvných podmienkach a dôsledkoch tohto uzavretia majú zásadný význam pre spotrebiteľa. Najmä na základe týchto informácií sa tento spotrebiteľ rozhoduje, či sa chce zmluvne zaviazat podnikateľovi v súlade s podmienkami, ktoré tento podnikateľ vopred pripravil (pozri rozsudok RWE Vertrieb, EU:C:2013:180, bod 44).

- 71 Požiadavka transparentnosti zmluvných podmienok stanovená smernicou 93/13 by teda nemala byť obmedzená len na ich zrozumiteľnosť z formálneho a gramatického hľadiska.
- 72 Naopak, vzhľadom na to, že ako bolo uvedené v bode 39 tohto rozsudku, systém ochrany zavedený smernicou 93/13 vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s podnikateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, najmä pokiaľ ide o úroveň informovanosti, táto požiadavka transparentnosti sa musí chápať široko.
- 73 Pokiaľ ide o zmluvnú podmienku, ako je bod III/2, ktorý podnikateľovi umožňuje vypočítať úroveň mesačných splátok dlžných spotrebiteľom v závislosti od kurzu pre predaj cudzej meny uplatňovaným týmto podnikateľom, ktorej dôsledkom je, že náklady na finančné služby sa zvyšujú na ťarchu spotrebiteľa, zjavne bez hornej hranice, z článkov 3 a 5 smernice 93/13, ako aj z bodu 1 písm. j) a l) a bodu 2 písm. b) a d) prílohy tejto smernice vyplýva, že v súvislosti so splnením požiadavky transparentnosti má zásadný význam odpoveď na otázku, či zmluva transparentným spôsobom uvádza dôvod a podrobnosti mechanizmu zmeny cudzej meny, ako aj vzťah medzi týmto mechanizmom a mechanizmom upraveným ostatnými podmienkami zmluvy týkajúcimi sa poskytnutia úveru, aby spotrebiteľ mohol na základe jasných a zrozumiteľných kritérií predpokladať prípadné hospodárske dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú (pozri analogicky rozsudok RWE Vertrieb, EU:C:2013:180, bod 49).
- 74 Pokiaľ ide o podrobnosti mechanizmu zmeny cudzej meny, ako sú upravené v bode III/2, vnútroštátnemu súdu prislúcha, aby vzhľadom na všetky relevantné okolnosti, vrátane reklamy a informácií poskytnutých veriteľom v rámci dojednávania zmluvy o úvere, určil, či priemerný spotrebiteľ, riadne informovaný a primerane pozorný a obozretný, mohol nielen vedieť o existencii rozdielu, ktorý sa vo všeobecnosti zaznamenáva na peňažnom trhu medzi výmenným kurzom pre predaj a výmenným kurzom pre nákup cudzej meny, ale tiež posúdiť potenciálne významné hospodárske dôsledky pre svoju osobu vyplývajúce z uplatňovania výmenného kurzu pre predaj pri výpočte splátok, ktoré bude v konečnom dôsledku dlhovať, a teda celkových nákladov svojho úveru.
- 75 Vzhľadom na všetko, čo bolo uvedené, treba na druhú otázku odpovedať tak, že článok 4 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že pokiaľ ide o zmluvnú podmienku, ako je tá, o ktorú ide vo veci samej, požiadavka, podľa ktorej zmluvná podmienka musí byť formulovaná jasne a zrozumiteľne, sa má chápať tak, že stanovuje nielen to, aby dotknutá podmienka bola pre spotrebiteľa gramaticky jasná a zrozumiteľná, ale aj to, aby zmluva jasne vysvetľovala konkrétne fungovanie mechanizmu zmeny cudzej meny, na ktorý sa odvoláva dotknutá podmienka, ako aj vzťah medzi týmto mechanizmom a mechanizmom stanoveným ostatnými podmienkami týkajúcimi sa poskytnutia úveru, aby bol tento spotrebiteľ schopný na základe jasných a zrozumiteľných kritérií posúdiť hospodárske dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú.

O tretej otázke

- 76 Svojou treťou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či v situácii, ako je tá vo veci samej, v ktorej zmluva uzavretá medzi podnikateľom a spotrebiteľom nemôže ďalej existovať po odstránení nekalej zmluvnej podmienky, sa článok 6 ods. 1 smernice 93/13 má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave umožňujúcej vnútroštátnemu súdu napraviť neplatnosť nekalej podmienky jej nahradením ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy.
- 77 V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej norme, ktorá vnútroštátnemu súdu umožňuje v prípade, že konštatuje neplatnosť nekalej podmienky v zmluve uzavretej medzi podnikateľom a spotrebiteľom, doplniť uvedenú zmluvu tým, že zmení obsah tejto podmienky (rozsudok Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, bod 73).

- 78 Vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, na ktorom spočíva ochrana spotrebiteľov, ktorí sa voči podnikateľom nachádzajú v nevýhodnejšom postavení, smernica 93/13, ako vyplýva z jej článku 7 ods. 1 v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením, ukladá členským štátom povinnosť stanoviť primerané a účinné prostriedky, „ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov“ (pozri rozsudok Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, bod 68).
- 79 Pokiaľ by však vnútroštátny súd mohol meniť obsah nekalých podmienok, ktoré sú uvedené v takýchto zmluvách, mohlo by sa tým ohroziť splnenie dlhodobého cieľa uvedeného v článku 7 smernice 93/13. Takáto právomoc by totiž mohla prispieť k odstráneniu odstrašujúceho účinku na podnikateľov tým, že sa takéto nekalé podmienky voči spotrebiteľovi jednoducho neuplatnia, keďže by zostali v pokušení použiť tieto podmienky s vedomím, že aj keby boli vyhlásené za neplatné, vnútroštátny súd by mohol zmluvu aspoň upraviť v nevyhnutnom rozsahu tak, aby chránil záujem uvedených podnikateľov (rozsudok Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, bod 69).
- 80 Z toho však nevyplýva, že v situácii, ako je tá v konaní vo veci samej, by článok 6 ods. 1 smernice 93/13 mohol brániť tomu, aby vnútroštátny súd v súlade so zásadami zmluvného práva odstránil nekalú podmienku a nahradil ju ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy.
- 81 Práve naopak, nahradenie nekalej podmienky takýmto ustanovením, ktoré ako vyplýva z trinásteho odôvodnenia smernice 93/13, by nemalo obsahovať nekalé podmienky, pričom prispieva k dosiahnutiu cieľa, aby zmluva mohla naďalej existovať aj po odstránení bodu III/2, pričom naďalej zaväzuje zmluvné strany, je plne odôvodnené vzhľadom na účel smernice 93/13.
- 82 Nahradenie nekalej podmienky vnútroštátnym ustanovením dispozitívnej povahy je totiž v súlade s cieľom článku 6 ods. 1 smernice 93/13, keďže podľa ustálenej judikatúry toto ustanovenie smeruje k nahradeniu formálnej rovnováhy, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, skutočnou rovnováhou, ktorá medzi nimi môže znovu zaviesť rovnosť, a nie k vyhláseniu neplatnosti všetkých zmlúv obsahujúcich nekalé podmienky (pozri v tomto zmysle najmä rozsudky z 15. marca 2012, Pereničová a Perenič, C-453/10, EU:C:2012:144, bod 31, ako aj Banco Español de Crédito, EU:C:2012:349, bod 40 a citovanú judikatúru).
- 83 Naproti tomu, ak by v situácii, ako je tá vo veci samej, nebolo možné nahradiť nekalú podmienku ustanovením dispozitívnej povahy, pričom vnútroštátny súd by bol povinný vyhlásiť neplatnosť zmluvy ako celku, spotrebiteľ by mohol byť vystavený obzvlášť škodlivým dôsledkom, takže by mohol byť zmarený odstrašujúci účinok vyplývajúci z vyhlásenia neplatnosti zmluvy.
- 84 Dôsledkom takéhoto vyhlásenia neplatnosti je totiž v zásade okamžitá splatnosť nesplatennej časti úveru vo výške, ktorá by mohla prekročiť finančné možnosti spotrebiteľa, a z toho dôvodu by viedla k potrestaniu skôr spotrebiteľa než veriteľa, ktorý by v dôsledku tejto skutočnosti nebol odrádzaný od toho, aby do zmlúv, ktoré navrhuje, vkladal takéto podmienky.
- 85 Vzhľadom na uvedené treba na tretiu otázku odpovedať tak, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že v situácii, ako je tá vo veci samej, v ktorej zmluva uzavretá medzi podnikateľom a spotrebiteľom nemôže ďalej existovať po odstránení nekalej zmluvnej podmienky, toto ustanovenie nebráni vnútroštátnej právnej norme umožňujúcej vnútroštátnemu súdu napraviť neplatnosť tejto podmienky jej nahradením ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy.

O trovách

- 86 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

1. Článok 4 ods. 2 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že:
 - slovné spojenie „hlavný predmet zmluvy“ sa vzťahuje na podmienku, ktorá je súčasťou zmluvy o úvere vyjadrenom v cudzej mene uzavretej medzi podnikateľom a spotrebiteľom a ktorá nebola individuálne dohodnutá, ako je tá vo veci samej, podľa ktorej sa kurz pre predaj tejto meny uplatňuje na výpočet splátok úveru, len pokiaľ sa zistí, že podmienka určuje podstatné plnenie z tejto zmluvy, ktoré ju ako také charakterizuje, čoho preverenie vzhľadom na povahu, všeobecnú štruktúru a ustanovenia zmluvy, ako aj jej právne a skutkové súvislosti prislúcha vnútroštátnemu súdu,
 - takáto podmienka, pokiaľ obsahuje peňažný záväzok spotrebiteľa platiť v rámci vrátenia úveru sumy vyplývajúce z rozdielu medzi kurzom pre predaj a kurzom pre nákup cudzej meny, by sa nemala považovať za obsahujúcu „úhradu“, ktorej primeranosť ako protiplnenia za službu poskytnutú veriteľom sa nemôže posudzovať z hľadiska svojej nekalej povahy v zmysle článku 4 ods. 2 smernice 93/13.
2. Článok 4 ods. 2 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že pokiaľ ide o zmluvnú podmienku, ako je tá, o ktorú ide vo veci samej, požiadavka, podľa ktorej zmluvná podmienka musí byť formulovaná jasne a zrozumiteľne, sa má chápať tak, že stanovuje nielen to, aby dotknutá podmienka bola pre spotrebiteľa gramaticky jasná a zrozumiteľná, ale aj to, aby zmluva jasne vysvetľovala konkrétne fungovanie mechanizmu zmeny cudzej meny, na ktorý sa odvoláva dotknutá podmienka, ako aj vzťah medzi týmto mechanizmom a mechanizmom stanoveným ostatnými podmienkami týkajúcimi sa poskytnutia úveru, aby bol tento spotrebiteľ schopný na základe jasných a zrozumiteľných kritérií posúdiť hospodárske dôsledky, ktoré z toho pre neho vyplývajú.
3. Článok 6 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že v situácii, ako je tá vo veci samej, v ktorej zmluva uzavretá medzi podnikateľom a spotrebiteľom nemôže ďalej existovať po odstránení nekalej zmluvnej podmienky, toto ustanovenie nebráni vnútroštátnej právnej norme umožňujúcej vnútroštátnemu súdu napraviť neplatnosť tejto podmienky jej nahradením ustanovením vnútroštátneho práva dispozitívnej povahy.

Podpisy